

Rättsavdelningen
Shriti Radia
shriti.radia@socialstyrelsen.se

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord (SOU 2019:32)

Justitiedepartementets dnr Ju2019/02172/L5

Socialstyrelsen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om att införa en ny straffbestämmelse om barnfridsbrott och har inget att invända mot förslaget att införa en ny straffbestämmelse om uppmaning till självmord i brottsbalken. Socialstyrelsen har dock synpunkter på vissa av förslagen. Myndigheten lämnar nedan synpunkter i de delar av förslagen som har betydelse för socialtjänsten eller hälso- och sjukvården.

10.2.3 En särskild straffbestämmelse

Förhållandet till socialtjänsten

Socialstyrelsen anser inledningsvis att det är en brist att socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens roll i förhållande till barn som bevittnat våld inte har belysts i tillräcklig utsträckning i betänkandet. Enligt Socialstyrelsen saknas det i flera avseenden kompletterande perspektiv, såväl socialrättsligt som praktiskt perspektiv med avstamp i socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens verksamhetsområden.

Enligt betänkandet skulle ett alternativ till kriminalisering i första hand utgöras av insatser och ingripanden från socialtjänsten (s. 177). Utredningen anför sedan att enligt vad som har framkommit under utredningsarbetet ger barns ställning som brottsoffer enligt socialtjänstlagen (2011:453), SoL inte tillräckliga effekter för de barn som bevittnar våld, vilket skulle kunna förklaras av svårigheten för socialtjänsten att utan samtycke bevilja insatser. Det lyfts också i sammanhanget att barn kan ha svårt att berätta om våld i familjen. Socialstyrelsen vill här framhålla att samma svårighet att berätta om våld kan göra sig gällande vid utredning av brott och att en kriminalisering inte kan avhjälpa bristen

att inte tillräckligt många barn får det stöd och den hjälp de behöver från socialtjänsten.

Vidare finns inget resonemang i betänkandet angående brottsofferbestämmelsen i 5 kap. 11 § SoL och om den kommer att påverkas av förslaget om införande av ett barnfridsbrott. Socialnämnden ska enligt bestämmelsens fjärde stycke särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Denna fråga bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Konsekvenserna av en kriminalisering

Socialstyrelsen är positiv till en kriminalisering utifrån de aspekter som lyfts i betänkandet (s. 182) om att en kriminalisering skulle kunna ha en avskräckande och normerande effekt på själva beteendet som straffbeläggs samt att barnets rättsliga ställning som brottsoffer stärks. En sådan straffbestämmelse kan även innebära att andra aktörer i högre utsträckning än idag upptäcker och synliggör att våldet drabbar barn. Som påtalats ovan anser dock Socialstyrelsen inte att en kriminalisering löser skyddsfrågan för barn som bevittnat våld. Det saknas en konsekvensanalys av förslagen med fokus på negativa och positiva konsekvenser för barn till följd av en kriminalisering.

Utredningen lyfter att en kriminalisering kan bidra till att barns rätt att komma till tals stärks genom att barnet blir målsägande (s. 175). Samtidigt berörs i betänkandet frågan om att våld och andra brottsliga handlingar mellan närstående är en form av brottslighet som typiskt sett kan vara förenad med svårigheter när det gäller bevisning och medverkan från de utsatta utifrån frågeställningen om kriminalisering är ett effektivt medel (s. 181). Socialstyrelsen saknar en analys i betänkandet av hur barnet kan påverkas av rättsprocessen och om det kan finnas situationer när det inte kan anses vara till barnets bästa att medverka i en brottsutredning.

Brottskonstruktionen och definitionen av närstående

Utredningen anför att det ska krävas att den brottsliga gärningen ska begås *både* av och mot en närstående till barnet (s. 192 och 266). Detta framgår dock inte av författningstexten till den föreslagna brottskonstruktionen, som endast förutsätter att gärningspersonen är närstående till offret för grundbrottet.

Socialstyrelsen vill i förhållande till förslaget och definitionen av närstående även framhålla att allvarligt våld mot en förälder inte alltid begås av en person som bedöms vara en närstående till barnet, men att brottet ändå kan vara så pass allvarligt för barnet att det bör kriminaliseras.¹ Det kan exempelvis röra sig om att en partner eller f.d. partner som barnets förälder *inte* har bott tillsammans med, och som barnet inte haft något närmare förhållande till, utsätter barnets för-

¹ Detta är erfarenheter från bland annat Socialstyrelsens verksamhet enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

älder för allvarligt våld i närheten av barnet. Det finns en risk att dessa situationer inte kan falla inom brottsrubriceringen. Ur ett barnperspektiv är det allvarligt att bevittna att en förälder utsätts för våld, oavsett förälderns relation med gärningspersonen. Det kan också framhållas att när det gäller socialnämndens ansvar för barn som bevittnat våld anges i 5 kap. 11 § SoL att nämnden särskilt ska beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av *eller* mot närstående är offer för brott och ska ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Begreppet bevittna våld

Angående begreppet bevittna våld framgår av betänkandet (s. 195) att bevittnande bör definieras som att barnet har sett eller hört den aktuella gärningen. Som exempel anges att en förälder som känner att det är på väg att uppstå en våldsamt situation, placerar sina barn i ett annat rum och sätter på dem hörlurar och att det för straffansvar ändå krävs att barnet faktiskt hört gärningen. Socialstyrelsen anser att utredningen har en alltför snäv syn på begreppet bevittna. Det kan framhållas att i förarbetena till 5 kap. 11 § SoL anges att med barn som bevittnat våld eller andra övergrepp avses *huvudsakligen* att barnet sett eller hört den brottsliga gärningen, men även andra situationer när barnet *upplevt* t.ex. en pågående misshandel (se prop. 2005/06:166, s. 17).

Socialstyrelsen vill understryka utredningens slutsats (s. 190-191) om att bedömningen av faran inte ska koncentreras kring det enskilda barnets reaktioner eller agerande, utan ska bedömas utifrån vad som generellt sett kan skada tryggheten eller tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person.

10.2.4 Vissa frågor om straffansvar för bevittnande

I betänkandet (s. 198) anges att frågan om lagföring av barnfridsbrott inte kräver att målsäganden som utsatts för grundbrottet aktivt medverkar till utredningen samt att annan bevisning istället behöver kunna läggas fram för att styrka att brott har begåtts i de fall målsäganden inte vill medverka. Socialstyrelsen vill framhålla att det dock inte är ovanligt att förundersökningen i praktiken läggs ned i dessa fall utan att ytterligare utredningsåtgärder vidtas. Konsekvensen av detta blir då att barnet faktiskt blir beroende av sin närstående för att brott mot barnet ska kunna leda till åtal och fällande dom, vilket enligt utredningen inte ansetts vara rimligt (s. 198).

10.2.11 Ytterligare sätt att stärka den rättsliga ställningen för barn generellt

Utvidgning av uppdraget för särskild företrädare

Vad gäller utvidgning av uppdraget för särskild företrädare saknar Socialstyrelsen en närmare beskrivning och analys av frågan om hämtning av barnet till förhör. Aspekter som bl.a. barnets bästa, vårdnadshavares bestämmanderätt, samt

förhållandet till socialnämndens ansvar och befogenheter när ett barn är omhändertaget för vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, är inte belysta. Vidare skulle frågor om bl.a. säker transport, försäkring och den särskilda företrädarens möjligheter att komma överens med annan part om att sköta hämtning till förhör, t.ex. skolpersonal eller personal från socialtjänsten behöva klargöras. Socialstyrelsen anser att ytterligare överväganden och analys krävs innan förslaget kan läggas till grund för en utvidgning av den särskilda företrädarens roll.

Utredningen av en ny form av ombud för barn

Angående frågan om att en ny form av ombud för barn behöver utredas vill Socialstyrelsen framhålla att utöver det rättsliga stödet behöver barn som bevittnar våld ofta även annat stöd, t.ex. från socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen kan instämma i betänkandets beskrivning (s. 219) att det finns luckor för tillvaratagande av barns rätt utanför det område som omfattas av den särskilda företrädarens uppdrag och att barn som bevittnat eller utsatts för brott kan ha ett särskilt behov av att någon utomstående tar omhand deras intressen. Socialstyrelsen ställer sig dock tveksam till att dessa intressen ska tillgodoses genom att utse ytterligare en utomstående person. Socialstyrelsen anser att det i första hand bör utredas hur de redan befintliga uppdragen inom vård och omsorg kan stärkas. Om en utredning av en ny form av ombud för barn ändå tillsätts blir en central fråga hur det ska säkerställas att detta ombud har den kompetens som krävs för att utgöra ett fullgott stöd för barnet och på vilket sätt denna kompetens kan bedömas och följas upp. Det är också centralt att det ingår i utredningen att beakta gränsdragningen till socialtjänstens uppdrag. En utredning av ytterligare inskränkningar av vårdnadshavarens ansvar förutsätter även en noggrann avvägning mot barnkonventionen och europakonventionen.

Översyn av barnhusens verksamhet

Socialstyrelsen instämmer i att barn som utsatts för brott av närstående ska ha likvärdig rätt till anpassade åtgärder oavsett var i landet de bor. Myndigheten instämmer i att det finns behov av att utreda om barn som bevittnar våld eller utsatts för brott får det stöd de behöver, men anser att det inte bör vara begränsat till barnhusens verksamhet. En framtida utredning behöver inbegripa barns behov av stöd, vilken myndighet som ansvarar för det samt vilka resurser som krävs av respektive verksamhet.

Myndigheten vill också framhålla att under senare tid har stora satsningar gjorts inom socialtjänstens område i syfte att stärka kvaliteten, stabiliteten och kompetensen inom den sociala barn- och ungdomsvården. De hänvisningar till socialtjänstens arbete som görs i betänkandet, exempelvis den granskning av utredningar från år 2012 och 2013 (s. 127) bedöms av myndigheten inte ge en aktuell bild av det arbete som bedrivs inom den sociala barn- och ungdomsvården. Vid en eventuell framtida utredning anser Socialstyrelsen att det behöver ingå en analys av i vilken utsträckning dessa satsningar kommit barn som brottsoffer till

del och vad som behövs för att ytterligare stärka barnets rättsliga ställning i socialtjänstens arbete till stöd och skydd för barn som brottsoffer.

10.3.4 En särskild straffbestämmelse

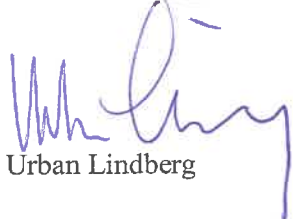
Socialstyrelsen vill understryka att parallellt med ett kriminaliserande av uppmaning till självmord och självmordsförsök behöver andra insatser för personer utsatta för dessa brott förstärkas, så att de kan erbjudas det stöd och den hjälp de behöver oavsett det straffrättsliga läget.

Det framstår utifrån den analys som görs i utredningen som oklart om bestämmelsen i sig skulle kunna komma att motverka självmordsförsök och fullbordade självmord samt om det kommer vara en bestämmelse som kan leda till fällande domar. De exempel som ges i utredningen från erfarenheter i andra länder pekar på få fällande domar. Socialstyrelsen erfar att många fall där självmord kan antas vara ett resultat av förföljelser, trakasserier eller olaga hot sannolikt inte kommer falla inom denna brottsrubricering. Det är då viktigt att en kriminalisering av uppmaning till självmord inte förminskar utsatthet som faller utanför det straffbelagda området.

I betänkandet framgår att en kriminalisering av uppmaning till självmord kan vara behäftad med vissa problem vad gäller effektiviteten i att upptäcka och utreda sådana gärningar (s. 230). Det är tänkbart att en del av dessa gärningar kan komma till hälso- och sjukvårdspersonals kännedom och kan gälla personer som kanske inte själva kan ta tillvara sin rätt och anmäla brottet. Socialstyrelsen föreslår därför att det om en ny straffbestämmelse införs bör övervägas om hälso- och sjukvårdspersonal ska kunna ha möjlighet att utan hinder av tystnadsplikt underrätta polisen om misstanke om brott mot den nya bestämmelsen när så är lämpligt, i syfte öka möjligheten att upptäcka brottet. Det kan ske genom att en särskild sekretessbrytande bestämmelse införs i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och patientsäkerhetslagen (2010:659).

Beslut i detta ärende har fattats av tillförordnade myndighetschefen Urban Lindberg. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Erik Höglund, Jenny Rehnman, Thomas Lindén och Natalia Borg och enhetschefen Mariana Näslund Blixt deltagit. Juristen Shriti Radia har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Shriti Radia

Rättsavdelningen
Shriti Radia
shriti.radia@socialstyrelsen.se

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Straffrättsligt skydd för barn som bevittnar brott mellan närstående samt mot uppmaning och annan psykisk påverkan att begå självmord (SOU 2019:32)

Justitiedepartementets dnr Ju2019/02172/L5

Socialstyrelsen ställer sig i huvudsak positiv till förslaget om att införa en ny straffbestämmelse om barnfridsbrott och har inget att invända mot förslaget att införa en ny straffbestämmelse om uppmaning till självmord i brottsbalken. Socialstyrelsen har dock synpunkter på vissa av förslagen. Myndigheten lämnar nedan synpunkter i de delar av förslagen som har betydelse för socialtjänsten eller hälso- och sjukvården.

10.2.3 En särskild straffbestämmelse

Förhållandet till socialtjänsten

Socialstyrelsen anser inledningsvis att det är en brist att socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens roll i förhållande till barn som bevittnat våld inte har be-lysts i tillräcklig utsträckning i betänkandet. Enligt Socialstyrelsen saknas det i flera avseenden kompletterande perspektiv, såväl socialrättsligt som praktiskt perspektiv med avstamp i socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens verksamhetsområden.

Enligt betänkandet skulle ett alternativ till kriminalisering i första hand utgöra av insatser och ingripanden från socialtjänsten (s. 177). Utredningen anför sedan att enligt vad som har framkommit under utredningsarbetet ger barns ställning som brottsoffer enligt socialtjänstlagen (2011:453), SoL inte tillräckliga effekter för de barn som bevittnar våld, vilket skulle kunna förklaras av svårigheten för socialtjänsten att utan samtycke bevilja insatser. Det lyfts också i sammanhanget att barn kan ha svårt att berätta om våld i familjen. Socialstyrelsen vill här framhålla att samma svårighet att berätta om våld kan göra sig gällande vid utredning av brott och att en kriminalisering inte kan avhjälpa bristen

att inte tillräckligt många barn får det stöd och den hjälp de behöver från socialtjänsten.

Vidare finns inget resonemang i betänkandet angående brottsofferbestämmelsen i 5 kap. 11 § SoL och om den kommer att påverkas av förslaget om införande av ett barnfridsbrott. Socialnämnden ska enligt bestämmelsens fjärde stycke särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående är offer för brott och ansvarar för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver. Denna fråga bör belysas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Konsekvenserna av en kriminalisering

Socialstyrelsen är positiv till en kriminalisering utifrån de aspekter som lyfts i betänkandet (s. 182) om att en kriminalisering skulle kunna ha en avskräckande och normerande effekt på själva beteendet som straffbeläggs samt att barnets rättsliga ställning som brottsoffer stärks. En sådan straffbestämmelse kan även innebära att andra aktörer i högre utsträckning än idag upptäcker och synliggör att våldet drabbar barn. Som påtalats ovan anser dock Socialstyrelsen inte att en kriminalisering löser skyddsfrågan för barn som bevittnat våld. Det saknas en konsekvensanalys av förslagen med fokus på negativa och positiva konsekvenser för barn till följd av en kriminalisering.

Utredningen lyfter att en kriminalisering kan bidra till att barns rätt att komma till tals stärks genom att barnet blir målsägande (s. 175). Samtidigt berörs i betänkandet frågan om att våld och andra brottsliga handlingar mellan närstående är en form av brottslighet som typiskt sett kan vara förenad med svårigheter när det gäller bevisning och medverkan från de utsatta utifrån frågeställningen om kriminalisering är ett effektivt medel (s. 181). Socialstyrelsen saknar en analys i betänkandet av hur barnet kan påverkas av rättsprocessen och om det kan finnas situationer när det inte kan anses vara till barnets bästa att medverka i en brottsutredning.

Brottskonstruktionen och definitionen av närstående

Utredningen anför att det ska krävas att den brottsliga gärningen ska begås *både* av och mot en närstående till barnet (s. 192 och 266). Detta framgår dock inte av författningstexten till den föreslagna brottskonstruktionen, som endast förutsätter att gärningspersonen är närstående till offret för grundbrottet.

Socialstyrelsen vill i förhållande till förslaget och definitionen av närstående även framhålla att allvarligt våld mot en förälder inte alltid begås av en person som bedöms vara en närstående till barnet, men att brottet ändå kan vara så pass allvarligt för barnet att det bör kriminaliseras.¹ Det kan exempelvis röra sig om att en partner eller f.d. partner som barnets förälder *inte* har bott tillsammans med, och som barnet inte haft något närmare förhållande till, utsätter barnets för-

¹ Detta är erfarenheter från bland annat Socialstyrelsens verksamhet enligt lagen (2007:606) om utredningar för att förebygga vissa skador och dödsfall.

ålder för allvarligt våld i närheten av barnet. Det finns en risk att dessa situationer inte kan falla inom brottsrubriceringen. Ur ett barnperspektiv är det allvarligt att bevittna att en förälder utsätts för våld, oavsett förälderns relation med gärningspersonen. Det kan också framhållas att när det gäller socialnämndens ansvar för barn som bevittnat våld anges i 5 kap. 11 § SoL att nämnden särskilt ska beakta att ett barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av *eller* mot närstående är offer för brott och ska ansvara för att barnet får det stöd och den hjälp som barnet behöver.

Begreppet bevittna våld

Angående begreppet bevittna våld framgår av betänkandet (s. 195) att bevittnande bör definieras som att barnet har sett eller hört den aktuella gärningen. Som exempel anges att en förälder som känner att det är på väg att uppstå en våldsamt situation, placerar sina barn i ett annat rum och sätter på dem hörlurar och att det för straffansvar ändå krävs att barnet faktiskt hört gärningen. Socialstyrelsen anser att utredningen har en alltför snäv syn på begreppet bevittna. Det kan framhållas att i förarbetena till 5 kap. 11 § SoL anges att med barn som bevittnat våld eller andra övergrepp avses *huvudsakligen* att barnet sett eller hört den brottsliga gärningen, men även andra situationer när barnet *upplevt* t.ex. en pågående misshandel (se prop. 2005/06:166, s. 17).

Socialstyrelsen vill understryka utredningens slutsats (s. 190-191) om att bedömningen av faran inte ska koncentreras kring det enskilda barnets reaktioner eller agerande, utan ska bedömas utifrån vad som generellt sett kan skada tryggheten eller tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person.

10.2.4 Vissa frågor om straffansvar för bevittnande

I betänkandet (s. 198) anges att frågan om lagföring av barnfridsbrott inte kräver att målsäganden som utsatts för grundbrottet aktivt medverkar till utredningen samt att annan bevisning istället behöver kunna läggas fram för att styrka att brott har begåtts i de fall målsäganden inte vill medverka. Socialstyrelsen vill framhålla att det dock inte är ovanligt att förundersökningen i praktiken läggs ned i dessa fall utan att ytterligare utredningsåtgärder vidtas. Konsekvensen av detta blir då att barnet faktiskt blir beroende av sin närstående för att brott mot barnet ska kunna leda till åtal och fällande dom, vilket enligt utredningen inte ansetts vara rimligt (s. 198).

10.2.11 Ytterligare sätt att stärka den rättsliga ställningen för barn generellt

Utvidgning av uppdraget för särskild företrädare

Vad gäller utvidgning av uppdraget för särskild företrädare saknar Socialstyrelsen en närmare beskrivning och analys av frågan om hämtning av barnet till förhör. Aspekter som bl.a. barnets bästa, vårdnadshavares bestämmanderätt, samt

förhållandet till socialnämndens ansvar och befogenheter när ett barn är omhändertaget för vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU, är inte belysta. Vidare skulle frågor om bl.a. säker transport, försäkring och den särskilda företrädarens möjligheter att komma överens med annan part om att sköta hämtning till förhör, t.ex. skolpersonal eller personal från socialtjänsten behöva klargöras. Socialstyrelsen anser att ytterligare överväganden och analys krävs innan förslaget kan läggas till grund för en utvidgning av den särskilda företrädarens roll.

Utredningen av en ny form av ombud för barn

Angående frågan om att en ny form av ombud för barn behöver utredas vill Socialstyrelsen framhålla att utöver det rättsliga stödet behöver barn som bevittnar våld ofta även annat stöd, t.ex. från socialtjänsten och hälso- och sjukvården. Socialstyrelsen kan instämma i betänkandets beskrivning (s. 219) att det finns luckor för tillvaratagande av barns rätt utanför det område som omfattas av den särskilda företrädarens uppdrag och att barn som bevittnat eller utsatts för brott kan ha ett särskilt behov av att någon utomstående tar omhand deras intressen. Socialstyrelsen ställer sig dock tveksam till att dessa intressen ska tillgodoses genom att utse ytterligare en utomstående person. Socialstyrelsen anser att det i första hand bör utredas hur de redan befintliga uppdragen inom vård och omsorg kan stärkas. Om en utredning av en ny form av ombud för barn ändå tillsätts blir en central fråga hur det ska säkerställas att detta ombud har den kompetens som krävs för att utgöra ett fullgott stöd för barnet och på vilket sätt denna kompetens kan bedömas och följas upp. Det är också centralt att det ingår i utredningen att beakta gränsdragningen till socialtjänstens uppdrag. En utredning av ytterligare inskränkningar av vårdnadshavarens ansvar förutsätter även en noggrann avvägning mot barnkonventionen och europakonventionen.

Översyn av barnhusens verksamhet

Socialstyrelsen instämmer i att barn som utsatts för brott av närstående ska ha likvärdig rätt till anpassade åtgärder oavsett var i landet de bor. Myndigheten instämmer i att det finns behov av att utreda om barn som bevittnar våld eller utsatts för brott får det stöd de behöver, men anser att det inte bör vara begränsat till barnhusens verksamhet. En framtida utredning behöver inbegripa barns behov av stöd, vilken myndighet som ansvarar för det samt vilka resurser som krävs av respektive verksamhet.

Myndigheten vill också framhålla att under senare tid har stora satsningar gjorts inom socialtjänstens område i syfte att stärka kvaliteten, stabiliteten och kompetensen inom den sociala barn- och ungdomsvården. De hänvisningar till socialtjänstens arbete som görs i betänkandet, exempelvis den granskning av utredningar från år 2012 och 2013 (s. 127) bedöms av myndigheten inte ge en aktuell bild av det arbete som bedrivs inom den sociala barn- och ungdomsvården. Vid en eventuell framtida utredning anser Socialstyrelsen att det behöver ingå en analys av i vilken utsträckning dessa satsningar kommit barn som brottsoffer till

del och vad som behövs för att ytterligare stärka barnets rättsliga ställning i socialtjänstens arbete till stöd och skydd för barn som brottsoffer.

10.3.4 En särskild straffbestämmelse

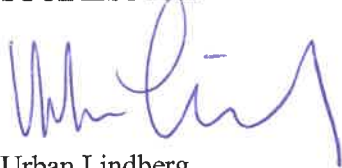
Socialstyrelsen vill understryka att parallellt med ett kriminaliserande av uppmaning till självmord och självmordsförsök behöver andra insatser för personer utsatta för dessa brott förstärkas, så att de kan erbjudas det stöd och den hjälp de behöver oavsett det straffrättsliga läget.

Det framstår utifrån den analys som görs i utredningen som oklart om bestämmelsen i sig skulle kunna komma att motverka självmordsförsök och fullbordade självmord samt om det kommer vara en bestämmelse som kan leda till fällande domar. De exempel som ges i utredningen från erfarenheter i andra länder pekar på få fällande domar. Socialstyrelsen erfar att många fall där självmord kan antas vara ett resultat av förföljelser, trakasserier eller olaga hot sannolikt inte kommer falla inom denna brottsrubricering. Det är då viktigt att en kriminalisering av uppmaning till självmord inte förminskar utsatthet som faller utanför det straffbelagda området.

I betänkandet framgår att en kriminalisering av uppmaning till självmord kan vara behäftad med vissa problem vad gäller effektiviteten i att upptäcka och utreda sådana gärningar (s. 230). Det är tänkbart att en del av dessa gärningar kan komma till hälso- och sjukvårdspersonals kännedom och kan gälla personer som kanske inte själva kan ta tillvara sin rätt och anmäla brottet. Socialstyrelsen föreslår därför att det om en ny straffbestämmelse införs bör övervägas om hälso- och sjukvårdspersonal ska kunna ha möjlighet att utan hinder av tystnadsplikt underrätta polisen om misstanke om brott mot den nya bestämmelsen när så är lämpligt, i syfte öka möjligheten att upptäcka brottet. Det kan ske genom att en särskild sekretessbrytande bestämmelse införs i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och patientsäkerhetslagen (2010:659).

Beslut i detta ärende har fattats av tillförordnade myndighetschefen Urban Lindberg. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Erik Höglund, Jenny Rehnman, Thomas Lindén och Natalia Borg och enhetschefen Mariana Näslund Blixt deltagit. Juristen Shriti Radia har varit föredragande.

SOCIALSTYRELSEN

Urban Lindberg

Shriti Radia

